

12. Бондаренко В.Д., Фурдичко О.І. Ліс і рекреація в лісі. – Львів: Світ, 1994. – 232 с.
13. Єврорегіон Буг: Волинська область // За ред. Б.П. Клімчука, П.В. Луцишина, В.Й. Лажніка. – Луцьк: Ред. – вид. Вілліл Волин. Ун-ту, 1997. – 448 с.
14. Природа Волинської області // За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Вища школа, 1975. – 143 с.

Summary:

Kovaltchuk V.V., Ivanciv V.V., Volanski V.V. THE METHODS ESTIMATE RELATIVES THE NATURELS POTENCIALS RECREATIONS OF VOLYN REGION.

This thesis examines the problem of forming and distribution of resources recreations for the territory of Volyn Region. This thesis analyzes of question of complex studies of the naturals resources recreations of region.

УДК 911.3:330.15 (477)

Володимир ВАЦЕБА

ВЕЛИЧИНА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИРОДНИХ РЕГІОНІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Одним з важливих наукових завдань сучасного етапу розвитку географічних досліджень в Україні є вивчення природно-ресурсного потенціалу (ПРП) фізико-географічних регіонів різного таксономічного рівня. Йдеться про визначення сутності ПРП таких регіонів та обґрунтування оцінки його величини. Значна увага приділяється дослідженням ПРП в межах адміністративних областей, оскільки це дозволяє виявити територіальні закономірності на мікро та мезорайонному рівнях.

Метою даної публікації є аналіз ПРП фізико-географічних регіонів Тернопільської області як за його окремими складовими, так за інтегральним ПРП.

Тернопільська область територіально належить до Східно-Європейської рівнини. Майже вся область знаходиться в межах Лісостепової зони. Тільки невеликі території Кременецького та Шумського районів входять до складу зони Мішаних лісів. В межах Лісостепової зони Тернопільська область знаходиться в межах Західно-Української лісостепової провінції. Зважаючи на особливості виділення регіону дослідження він повністю, або частково входить до чотирьох фізико-географічних областей: Ростоцько-Опільської горбогірної області, Західно-Подільської височинної області, Середньо-подільської височинної області та Малого Полісся. Аналіз ПРП Тернопільської області проводився до фізико-географічних районів включно. На даній території виділяють дванадцять фізико-географічних районів: Слизько-Славутський, Миколаївсько-Бережанський, Ходорівсько-Бучацький, Вороняківський, Зборівсько-Теребовлянський, Гримайлівсько-Гусятинський (Притовтровий), Збаразько-Смотрицький (Товаровий), Чортківсько-Кам'янець-Подільський, Кременецький, Вілійсько-Ізяславський, Лановецько-Теофіпольський та Підволочисько-Авратинський [3].

Кількісне вираження потенціалу природних ресурсів території визначалося його сумарною цінністю за всіма напрямками використання, що є сумою добутоків оціненої споживчої вартості одиниці ресурсу на продуктивність ресурсу всієї території, придатного для експлуатації за кожним із напрямів його використання з урахуванням коефіцієнтів якості [2; 1].

Виходячи з даних методичних положень, спираючись на отримані результати кількісної оцінки величини природно-ресурсного потенціалу по фізико-географічних регіонах Тернопільської області, проаналізуємо основні особливості сучасного етапу та територіальної диференціації як інтегрального ПРП регіону, так і його окремих складових.

**Сумарний ПРП Тернопільської області складає 19,042% від сумарного ПРП України.
Величина природно-ресурсного потенціалу фізико-географічних регіонів Тернопільської області**

№ п/п	Назва фізико-географічних регіонів	Потенціал ресурсів, % від сумарного ПРП України						сумарний
		мінеральних	водних	земельних	лісових	фауністичних	природно-рекреаційних	
	Мале Полісся	0,009	0,026	0,317	0,019	0,001	0,012	0,384
42	Смизько-Славутський	0,009	0,026	0,317	0,019	0,001	0,012	0,284
	Ростоцько-Опільська горбогірна область	0,362	0,519	1,928	0,339	0,007	0,413	3,568
52	Миколаївсько-Бережанський	0,241	0,249	0,361	0,091	0,002	0,170	1,114
54	Ходорівсько-Бучацький	0,121	0,270	1,567	0,248	0,005	0,243	2,454
	Західно-Поліська височинна область	0,241	2,037	7,931	0,484	0,022	0,806	11,521
55	Вороняківський	0,003	0,122	0,496	0,037	0,001	0,035	0,694
56	Зборівсько-Теребовлянський	0,070	1,129	3,627	0,140	0,006	0,345	5,354
57	Гримайлівсько-Гусятинський (Притовтровий)	0,053	0,304	2,230	0,097	0,006	0,160	2,850
58	Збарасько-Смотрицький (Товаровий)	0,059	0,166	1,035	0,038	0,004	0,077	1,379
59	Чортківсько-Кам'янець-Подільський	0,056	0,316	0,543	0,135	0,005	0,189	1,244
	Середньо подільська височинна область	0,029	0,438	2,757	0,150	0,022	0,273	3,669
60	Кременецький	0,005	0,084	0,503	0,076	0,009	0,027	0,704
61	Вілійсько-Ізяславський	-	0,012	0,051	0,006	-	0,038	0,107
62	Лановецько-Теопільський	0,007	0,118	0,608	0,029	0,010	0,129	0,901
63	Підволочисько-Аврутинський	0,017	0,224	1,595	0,039	0,003	0,079	1,957
	Всього по області	0,641	3,020	12,933	0,992	0,052	1,504	19,142

Аналізуючи сумарний ПРП по фізико-географічних областях, відзначимо, що найвищим значенням сумарного ПРП характеризується Західно-Подільська височинна область – 11,521%, найменшим володіє Мале Полісся – 0,284%. Інші природні області досліджуваного регіону мають такі значення: Середньо подільська височинна область – 3,669% та Ростоцько-Опільська горбогірна область – 3,568%. Серед фізико-географічних районів найвищим значенням сумарного ПРП відзначається Зборівсько-Теребовлянський район – 5,354%, а найнижчим Вілійсько-Ізяславський район – 0,107%. Значення по інших районах коливаються в межах від 2,850% до 0,284%. Якщо розглядати величину ПРП за окремими компонентами, то найвагомніше значення по регіону мають земельні ресурси – 12,833%, далі йдуть водні – 3,020%, природно-рекреаційні – 1,504%, лісові – 0,992%, мінеральні – 0,641% та фауністичні – 0,052%.

Проаналізувавши величину сумарного ПРП за окремими компонентами серед фізико-географічних областей, можна зробити висновок, що за мінеральними ресурсами першість належить Ростоцько-Опільській горбогірній області – 0,362%, а замикає ряд Мале Полісся із значенням 0,009%. Інші фізико-географічні області мають такі значення: Західно-Подільська

височинна область – 0,241‰, а Середньо подільська височинна область – 0,029‰. Що стосується водних ресурсів, то провідне місце серед природних областей має Західно-Подільська височинна область – 2,037‰, а останнє – Мале Полісся – 0,026‰. Найвищим значенням земельного потенціалу характеризується Західно-Подільська височинна область – 7,931‰, далі йдуть: Середньо подільська височинна область – 2,757‰, Ростоцько-Опільська горбогірна область – 1,928‰ та Мале Полісся – 0,217‰. Лісові ресурси по території регіону розподілені майже рівномірно, окрім Малого Полісся, яке має лише 0,019‰, в той час, як інші характеризуються значеннями від 0,484‰ у Західно-Подільській височинній області до 0,150‰ у Середньо подільській височинній області. Величина фауністичних ресурсів є досить незначною і знаходиться у межах від 0,022‰ (Західно-Подільська височинна область та Середньо подільська височинна область) до 0,001‰ (Мале Полісся). Величина природно-рекреаційних ресурсів найбільша у Західно-Подільській височинній області – 0,806‰, а найнижча у Малому Поліссі – 0,012‰. Проміжні значення мають: Ростоцько-Опільська горбогірна область – 0,413‰ та Середньо подільська височинна область – 0,273‰. Розглянувши величину ПРП Тернопільської області у розрізі природних регіонів можна зробити висновок, що найвищим значенням мінерального потенціалу відзначається Миколаївсько-Бережанський район – 0,241‰, а найменшим – Кременецький – 0,005‰. За водним потенціалом першість належить Зборівсько-Теребовлянському району – 1,129‰, а заклочне – Вілійсько-Ізяславському – 0,012‰. Носієм найбільшої величини земельного потенціалу (3,627‰) є Зборівсько-Теребовлянський район, а найменшої (0,051‰) Вілійсько-Ізяславський, Ходорівсько-Бучацький район є провідним за величиною лісових ресурсів (0,248‰), а Вілійсько-Ізяславський має найменше значення (0,006‰). Фауністичні ресурси даного регіону у розрізі фізико-географічних районів є незначними, а саме Лановецько-Теофіпольський має 0,010‰, а Вороняківський та Смизько-Славутський по 0,001‰. За величиною природно-рекреаційних ресурсів найбільшим значенням виділяється Зборівсько-Теребовлянський фізико-географічний район (0,345‰), а найменше значення має Смизько-Славутський район (0,012‰) (див. табл.1).

Аналізуючи природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів Тернопільської області можна зробити висновок, що найбільшим сумарним ПРП володіє Західно-Подільська височинна область. Вона ж має найвищі значення і по окремих компонентах. Найменші значення, як по сумарному ПРП так і за окремими компонентами має Мале Полісся, ще можна пояснити невеликою площею, яку займає дана природна область на території Тернопільської адміністративної області. Провідним ресурсом у даному регіоні є земельний, що характерно для багатьох адміністративних областей та й України в цілому. Величина інших природних ресурсів у регіоні є незначною. Водні ресурси у регіоні є другими за величиною, але й вони поступаються земельним у більше ніж чотири рази.

Література:

1. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. У 3-х частинах: Підручник. – К.: ВД “К. – М. Академія” – Чернівці: Зелена Буковина, 1999. – 568 с.
2. Руденко В.П., Вацеба В.Я., Соловей Т.В. Природно-ресурсний потенціал природних регіонів України. – Чернівці, Рута, 2001. – 268 с.
3. Физико-географическое районирование Украинской ССР. – К., 1968. – 683 с.

Summary:

Volodymyr VATSEBA. THE VALUE OF THE NATURAL RESOURCES POTENTIAL OF NATURAL DISTRICTS OF TERNOPIL REGION.

The NRP (natural resources potential) value is given in pro mille in present study. The pro mille thousandth portion in the table below allows for the fixation of the millionth share of Ukrainian natural resources potential, which is sufficient for the resources analysis on the level of natural and administrative districts.